

Шуляк С. А.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

КОНЦЕПТИ РУКОТВОРНИХ ЗЕМНИХ ОБ'ЄКТІВ У ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКИХ ЗАМОВЛЯНЬ

У статті досліджено концепти рукотворних земних об'єктів у текстах українських замовлянь. Проаналізовано, як матеріальні об'єкти, створені людиною, відображаються в магічних текстах і набувають сакрального значення. Розглянуто символіку та функціональне навантаження концептів ВЕРЕТЕНО, ВОРОТА, МЕЧ, МІСТ, КРІСЛО у структурі замовлянь, їхню роль у формуванні обрядового простору і визначенні меж між сакральним та профанним. Особливу увагу приділено мікроконцептам, що позначають рукотворні земні об'єкти та репрезентують національно-культурну специфіку концептів. Виявлено, що в текстах українських замовлянь рукотворні земні об'єкти слугують не лише маркерами простору, а є учасниками магічної дії, сприяючи досягненню бажаного результату через вербальні форми. Концепти структурують семантичний простір тексту, вказують на цінності, уявлення та асоціації, властиві українцям, поєднуючи мову, мислення і духовну традицію народу. Вербалізація концептів досягається лексичними одиницями, що дозволяє передати емоційний та конотативний аспекти відображення дій або подій, зафіксованих у магічних текстах. Концепти рукотворних земних об'єктів у текстах українських замовлянь символізують захист (ВОРОТА (ВРАТА), БРАМА, ТИН, ДВЕРІ); охорону, джерело життя (ВЕРЕТЕНО); зміну, трансформацію, посередництво між людиною та вищими силами (МІСТ, КЛАДКА); місце влади, стабільності (КРІСЛО); владу, віроломність, а також боротьбу проти зла (МЕЧ, НІЖ). Завдяки цьому концепти рукотворних земних об'єктів стають органічною частиною магічної дії, носіями глибокого символізму та духовної спадщини народу.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні семантики національно маркованих мовних одиниць, які позначають результати духовної діяльності, у контексті української фольклорної традиції.

Ключові слова: українські замовляння, концепт, семантика, ментальність, текст, рукотворні земні об'єкти, символ.

Постановка проблеми. Аналіз концептів у магічних текстах ґрунтується на розумінні їхнього змістового, образного та емоційного наповнення, а також ролі у формуванні національного світогляду. Рукотворні земні об'єкти – це не просто елементи матеріальної культури, а символи, що відображають світогляд, духовні цінності та повсякденні практики українського народу. Вивчення концептів у текстах замовлянь дозволяє глибше зрозуміти ментальність, вірування та уявлення предків про взаємозв'язок людини з навколишнім світом.

Дослідження концептів рукотворних земних об'єктів у фольклорі сприяє збереженню й відродженню традиційної культури, адже замовляння виконують не лише магічну, а й комунікативну, виховну та об'єднуючу функції в українському суспільстві. Вивчення лексики й символіки таких об'єктів відкриває нові горизонти для інтерпретації сакральних текстів і їхньої ролі у формуванні національної ідентичності.

У сучасних умовах глобалізації особливо важливо акцентувати увагу на глибоких пластах народної творчості, до яких належать замовляння. Їхнє вивчення сприяє збереженню мовної унікальності, духовної спадкоємності та історичної пам'яті народу. Дослідження концептів рукотворних земних об'єктів у текстах українських замовлянь не лише збагачує науковий дискурс, а й слугує фундаментом для розуміння глибинних процесів, що формують українську національну свідомість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення концептів зробили В.В. Жайворонок, О.Є. Єфименко, Ж.В. Краснобаєва-Чорна, К. Китайгородська, О.С. Пальчевська, Т.В. Радзівська, М.В. Скаб, О.В. Троць, Л.М. Фатєєва, Н.М. Шарманова, В.І. Кононенко та інші мовознавці.

Предметом дисертаційного дослідження О.Є. Єфименко є концепт СТЕП, виражений в українській мові відповідною лексико-семан-

тичною групою [4, с. 2]. Дослідниця визначає концепт як «локалізоване ментальне утворення, що відбиває навколишній світ» [4, с. 5].

Ж.В. Краснобаєва-Чорна запропонувала алгоритм концептуального аналізу на матеріалі концепту ЖИТТЯ в українській фраземіці та сформулювала головне завдання концептивістики: «дослідити й системно описати концепти певної мови за допомогою лінгвістичних засобів, тобто концептуальні картини світу, враховуючи можливість лакунарності окремих складників» [5, с. 42].

К. Китайгородська зазначає, що «поняття концепту відповідає уявленню про ті смисли, якими оперує людина в процесі мислення і які розкривають зміст досвіду та знання, зміст результатів усієї людської діяльності та процесів пізнання світу у вигляді певних «квантів» знання» [6, с. 12].

Концепт містить у собі узагальнені знання, уявлення, асоціації й цінності, характерні для певного народу або соціальної групи. Він слугує містком між мовою й мисленням, допомагає інтерпретувати реальність через призму національного світогляду. Таким чином, концепт – це не лише слово чи поняття, а й сукупність культурних, історичних та особистих смислів, які формуються у процесі спілкування та взаємодії з навколишнім світом.

Постановка завдання. Завдання статті вбачаємо в тому, щоб визначити особливості концептів рукотворних земних об'єктів у текстах українських замовлянь, розкрити їхню символіку і функціональне навантаження у магичній традиції.

Виклад основного матеріалу. Приклади українських замовлянь подаємо в тих формах, у яких вони трапляються в досліджуваних текстах.

Серед концептів рукотворних земних об'єктів у текстах українських замовлянь аналізуємо ВОРОТА (ВРАТА), БРАМА, ТИН, ДВЕРІ, ВЕРЕТЕНО, МІСТ, КЛАДКА, КРІСЛО, МЕЧ, НІЖ. Кожен із них має власну семантику й функціональне навантаження у замовляннях, відображаючи глибокі зв'язки між матеріальним світом і духовними уявленнями українців.

Знаряддя праці як предмети, створені для виконання певних господарських чи ремісничих функцій (*веретено*) у замовляннях часто символізують працелюбство, захист або здатність впливати на матеріальний світ.

Досліджуючи концепт ВЕРЕТЕНО, звернемо увагу на визначення В.В. Жайворонка: «Веретено – старовинне ручне знаряддя для прядіння у вигляді тонкої палички з видовженими загостреними кінцями і потовщенням посередині; здавна наділене магичною силою; широка обрядова

символіка веретена пов'язана насамперед з його обертовістю (символіка точки повороту, стрижень, на якому обертається небо й земля); робота з веретеном – жіноче заняття, звідки постав образ богині, що пряде на веретені нитку, з якої «формується» «тканина» Всесвіту, та нитку людського життя (звідси табуйовані дні прядіння – середа, п'ятниця, неділя); символ «свого» та «чужого», цього та потойбічного світів; надавали веретену й лікувальних властивостей (проти лишаїв, бородав, «соняшниць», «бабиць»): обводили веретеном хворе місце, випікали бородавки, купали хворого у воді, що стікала («збігала») з веретена; було повір'я: «Як веретено з рук падає, то гість до хати прибуває»; здавна набрало значення охоронного засобу проти нечистої сили завдяки гострому закінченню та слині, якою змочують пряжу; у казках чарівне веретено уколом викликає неспробудний сон» [2, с. 76].

Концепт ВЕРЕТЕНО в текстах українських замовлянь позначає не тільки елемент побуту, а й є важливим учасником магичної дії та носієм сакрального змісту, як-от: *Я вас, сояшниці, заварюю, я вас виговорюю, я вас викликаю на веретено і на ніж, на ложку і куліш* [1, с. 115].

Міст – конструкція, що забезпечує перехід через перешкоди. У магичних текстах символізує перехід між світами, шлях до зцілення та очищення.

МІСТ у текстах українських замовлянь камінний: *Йшов камінний чоловік / Через камінний міст / І ніс камінний ціпок, / Та й спотикнувся на тиць, – / І ти, кров, стань каменем тиць* [1, с. 91]; золотий: *Ішла Мати Божя золотим мостом з Ісусом Христом / в золотому опічку, в срібних ризах, / золотою паличкою підпиралася, / Золотими ключами враз вимовляти, / щоб він не бунтував, не брикав, / щоб він під пуп на своє місце став* [Ви, зорі, с. 103]; калиновий: *Текло три ріки під калиновий міст: перва водяна, друга молочна, третя кровава; я водяну ізоп'ю, а молочну споживу, а кроваву їспиню, із сірого коня кров ізоп'ю* [3, с. 41].

У замовлянні *Їхав архангел Гавриїл, архистратор Михаїл на білім коні і в білім каптані. Зустрічає його Божя Мати на золотім мосточку із золотою патиричкою* [1, с. 136] кольороназва золотий відіграє ключову символічну роль. Золото у народних віруваннях асоціюється з чистотою (так само, як і білий колір – *білий кінь, білий каптан*), багатством, небесною святістю.

МІСТ символізує перехід, сполучну ланку між двома світами – земним (*раба Божя*) і небес-

ним (*Божя Мати*), як-от у замовлянні від вразу: *Йшла Божя Мати з золотим хрестом, золотим мостом. Встрічає її Господь: «Куди йдеши, Божя Мати?» – «Йду до раби Божої (на ім'я) на помоч, на порятунок, враз підбирати»* [1, с. 105]. Золотий міст у цьому контексті є магічним шляхом, через який відбувається зустріч сакральних постатей – *Божої Матері* і *Господа*. Він підкреслює особливу урочистість та святість моменту, наближення до божественного, а також ідею очищення та захисту. Золотий міст виступає містичним простором для зцілення, вирішення складної життєвої ситуації, символізуючи благодатний перехід до нового, кращого стану.

Замовляння *Біг собака через міст, / Чотири лапи, п'ятий хвіст, / Схопив вавку та й поніс* [1, с. 214] належить до коротких магічних формул, що використовуються для лікування незначних тілесних ушкоджень (*вавок*). У цьому тексті собака – символ захисту та вірності, біжить через міст – символ переходу та засобу перенесення проблеми (тут – *вавки*) з однієї площини в іншу. Собака символізує магічного посередника, який забирає біль, відносить її через міст (за межі людського простору), аби хвороба, що його викликала, більше не шкодила людині.

Концепт *КЛАДКА*, на відміну від *МОСТУ*, акумулює елементи нестійкості, небезпеки, адже *КЛАДКА* у замовляннях *хистка*, наприклад: *Через річку бистру і через кладку хистку йшло три матінки, три п'ятінки (п'ятниці)* [1, с. 30].

Лексема *кладка* у досліджуваних текстах має значення дошки або колоди, покладеної через річку, струмок, колоду, болото для переходу: *Трясу, трясу кладкою. Кладка водою, а вода купиною, а купина чортами, а чорти козаком (...), щоб його трясли, трясли, та й до мене принесли, до народженої, хрещеної і молитв'яної раби Божої дівчини (Марусі)* [3, с. 76]. Варто зауважити, що концепт у наведеному контексті є не просто словом чи поняттям, а й структурує прагматику замовляння: замовляльниця – кладка – вода – купина – чорти – козак – дівчина.

Концепти *ВОРОТА* (*ВРАТА*), *БРАМА*, *ДВЕРІ*, *ТИН*, *ХВІРТКА* виконують функцію захисту, відмежування особистого простору (*Як я хвїртки, ворота зав'язую, / Так своїм ворогам лихі речі заказую* [3, с. 80]); слугують маркерами сакральних меж (*Відчинились врата, / З них мати прийшла, приплід принесла. / А за нею тягнуться темнії змії – / Хвороби лихії. / Відступіть від матері чистої, матері славною, / Усіма Богами береженої, вірної Православної!* [3, с. 17]); висту-

пають символами, які втілюють світоглядні цінності, уявлення українців про добро і зло, зв'язок людини з природою та сакральним світом (*Святою водою омиваю, / браму до Нави закриваю, / Нехай тая чорноба, яка у Яву забрела, / згорить до тла, / Я тії чорнобожиці, які вчепилися до рожениці, / хай втопляться у цій водиці, / Усе чорне і зле / Хай від тебе, дочко, йде. / Знову омиваю і браму тую закриваю, / Закриваю браму тричі / На всі сторони і на всі світи, / Уся чорнота у Наву відійти. / Хай душа (ім'ярек) святла і чиста / Водою Даною святою омивається, / І у води землі-матінки злиється. / І у третій раз хай брама закривається* [3, с. 19]).

ТИН у замовляннях символізує межу, загорожу, а сполучення через *тин* перекидатиме означає перенесення проблеми за межі особистого простору, як-от: *Ротом говоритиме, а губами здуватиме, через тин перекидатиме, щоб зосталось чисте, як молоко та золото* [Ви, зорі, с. 12], а залишитися має найцінніше: *чисте, як молоко та золото*, що властиве народній уяві про добро і зло.

ДВЕРІ та *ВОРОТА* слугують символом переходу з одного простору в інший (з домашнього – захищеного, до нового – незвіданого): *Встаю не благословенна, / Іду не хрещена / Із дверей у двері, / Із воріт у ворота. / Підходжу під ясний місяць, / Під дрібні зірки, / Де в чистім полі / Стоять три тополі* [1, с. 15]. У цьому замовлянні рух із *дверей у двері, із воріт у ворота* підсилює ідею послідовного проходження важливих рубежів задля отримання доступу до бажаного.

Водночас, концепт *ДВЕРІ* є початком відліку доступу до ширшого простору – *дороги, океану-моря* у тексті замовляння від різачки: *Встану я, раба Божя, раненько, помолюся Богу і поблагословлюся, піду в двері, а з дверей у ворота, вийду на дорогу, піду до океану-моря. На океані-морі пливе рокитовий куц, там сидять Петро, Павло, Миколай, Кузьма, Дам'ян, Ілля пророк і Григорій Побідоносець. «Прийшла я до вас, отці небесні, жаліть мене своєю болізню. Скажіть ви мені, що то за жінки виходять простоволосі з окіян-моря? Вони виходять знущатись над народом, ссати кров із жил, з пожил, з білого тіла, кості пилити, печінку точити як тії чорнії черви. Пошліть ви Кузьму та Дам'яна, окуйте, пов'яжіть їх, заженіть у темні дубрави, в дикі степи, там для них заготовлені ліжки тесові. А на мене хрещеную, породжену (...) не нападайте, в моєму тину не застрягайте. Цьому моєму слову нехай буде амінь»* [1, с. 111]. Послідовний рух *двері – ворота – дорога – океан*

море відображає пошук сакрального простору, де, нарешті, людина звертається з проханням та отримує захист *отців небесних*.

Порівняння як *врата відчиняються* у замовлянні *Дай же, Господи, спання від нинішнього дня; все зло відганяю, відійди від нього враз все зло, як дими розходяться, як врата відчиняються, як книги розкладаються* [1, с. 190] підкреслює ідею переходу до нового стану, адже *відчинені врата* – це маркер сакральної межі та захисту, доступу до іншого (очищеного, святого) простору.

Окрему роль відіграють концепти рукотворних земних об'єктів, пов'язані з ритуалами, як-от КРІСЛО: *Вразе-Власе, вразе-Опанасе! Я тебе замовляю, правою рукою загортаю (при цьому робляться відповідні рухи), сядь собі на місці, на золотім кріслі, тобі по животі не ходити, і рилом не рити, і під грудьми не підвертати, і гризньою не гризти, і в низ не вступати, і в вікно не заглядати* [1, с. 104].

Символізуючи місце влади, стабільності, у текстах українських замовлянь концепт КРІСЛО зазвичай супроводжується лексемою *золоте*, як-от: *Вразе, вразочку, премудрий паночку, стань на своєму містечку, золотім кріселечку, на пухових подушках, не пороти тобі на кишках, в криж не впадати, спину не рубати, вікна не заступати, бруд випускати, мені місце відбирати* [1, с. 105].

Щодо символічного значення золота, варто відзначити, що це – «символ Сонця, світла, святості, стійкості, знатності, багатства; у християнстві – чисте світло, духовний скарб Христа і водночас – ідолопоклоніння, зло» [7, с. 96]. Так у замовляннях від порухи *Я тебе благаю: лягай, ти, на своїм місці, на золотім кріселечку, де тебе сам Господь Бог посадив з апостолами* [1, с. 109] та волосу *Волосний-волосниче! На своє місце Бог тебе кличе, на нове містечко, на золоте кріселечко, тут тобі не стояти, жовтої кості не ламати, червоної крові не пити, білого тіла не сушити* [1, с. 173] крісло асоціюється з місцем, де хвороба має перебувати, щоб припинити шкодити людині. Формули замовлянь *де тебе сам Господь Бог посадив з апостолами, На своє місце Бог тебе кличе* підкреслює божественну силу, що контролює і нейтралізує хворобу, повертаючи її в межі, де та ізолюється під опікою вищих сил. Зазвичай це відповідає традиційному народному баченню сакральної ієрархії та захисту через магічну дію слова.

У тексті замовляння *Пристріте, пристріте, добрий чоловіче! Сядь собі на містечку, на золотім кріселечку; тут тобі не бушувать, не вою-*

вать і костей не ломить [3, с. 32], звертаючись до хвороби, як до *доброго чоловіка*, замовляльниця застосовує прийом пом'якшення, аби не викликати зайвого гніву чи спротиву, тому й зменшено-пестливе значення крісла – *кріселечко* використано, ймовірно, для опису маленького, зручного, м'якого, або такого, що викликає приємні відчуття.

Білий кінь і золоте крісло підкреслюють сакральність і велич святого Юрія, а також його зв'язок із небесною ієрархією та чистотою у замовлянні: *Їхав святий Юрій на білім коні, на золотім креслі. За ним бігло три псові: біла, чорна й червона. Чорний землю глотав, червоний – кров сосав, білий більмо лизав, а святий Юрій скочив на вулі, з улія на відро – та й злізло більмо* [1, с. 136]. У цьому тексті поєднано християнські (образ святого Юрія) та язичницькі (персоніфікація хвороб, магічне перенесення) елементи, що характерно для українських замовлянь.

Меч – «старовинна холодна зброя у вигляді двосічного прямого довгого клинка з рукояткою; меч був емблемою суду, символом князівської влади; разом з тим у народній символіці меч символізує війну, підступність, віроломність» [2, с. 361]; ніж – «знаряддя, інструмент для різання, що складається з леза та ручки (колодки); символ сили, боротьби, захисту» [2, с. 397] у текстах українських замовлянь трапляються поряд, завдячуючи подібності конотацій: *Ісус Христос Спаситель, спаси і сохрани / Нарожденного, хрещеного (Трохима) / У дорозі, в праці, в любові, / Від усякого горя, мук, / Сраждань, бідувань, / Від усяких клопотів, скорботів, / Від усяких ножів, мечів, / Від усяких переляків, / Від усяких хвороб, / Від златорних вітрів...* [1, с. 32].

За допомогою ножа ворожать [2, с. 397]. У замовлянні кровотечі головна «зброя» – ніж: *Баба бере його в руку й торкає рану, промовляючи: – Стоїть біла гора, на білій горі біла церква, в церкві білий пристіл, й білі попи, і білі дяки білі книжки читають і (Максимові) кров замовляють. Проказують 9 раз, тричі плюють, примовляючи: «Згинь, пропади, де взялося – туди йди»* [1, с. 86].

Концепт МЕЧ у замовлянні позиціонує не просто зброю, а сакральний інструмент, яким здійснюється магічна дія – вимовляється, визивається хвороба, як-от: *Богородиця-діва йшла, меч несла. Здибав її святий Петро, святий Павло. / – Куди йдеш, Богородице-діво? / – До рожденного, до хрещеного Григорія / Пристрит вимовляти, / Пристрит визивати. / Не я вимовляю – / Богородиця-діва вимовляє, / Богородиця-діва визиває, /*

Не моїми словами – / Божими словами... [1, с. 42]. Меч в руках Богородиці-діві є знаком божественного захисту.

Приналежність меча святим увиразнює ідею, що справжня влада над злом належить не людині, а вищій, небесній силі, як-от: *А за тою рікою або ж упир, або відьма, / Або злий дух є. / То він до мене / Не перелізе, не перейде, / Бо я нічого не боюся, / Бо коло мене на варті / Три святих стоїть: / Єден – Архіїл, другий – Гавриїл, / Третій – Гергій Побідоносець. / Вони з голими мечами стоять, / Нечистивим духам, / Живущим врагам голови стинають... [3, с. 116].*

Меч асоціюється з надприродною силою, яка обороняє від негативного впливу хвороби, наприклад, у тексті замовляння від пристріту дитини: *Іду поміж люде, нічого не буде; попереду січ, а позаду мїч: січем одсічуся, мечем одоб'юся, я нікого не боюся [1, с. 193]* стверджує цілеспрямованість людини у боротьбі проти зла (хвороби) та непохитність перед небезпеками, утверджує здатність відновити порядок та гармонію у житті.

Висновки. Отже, особливості концептів рукотворних земних об'єктів у текстах українських замовлянь виявляються передусім у їхній багатогранній символіці та функціональному навантаженні у магичній традиції. Концепти ВОРОТА (ВРАТА), БРАМА, ТИН, ДВЕРІ, ВЕРЕТЕНО,

МІСТ, КЛАДКА, КРІСЛО, МЕЧ, НІЖ акумулюють не лише матеріальні предмети побуту, а й сакральні символи, що відображають глибинні смисли народної культури.

Рукотворні об'єкти у замовляннях слугують містками між видимим і невидимим світом, між минулим і сучасним, між людиною та надприродним. Вони наділяються особливою силою: наприклад, МЕЧ та НІЖ символізують захист, боротьбу зі злом, відсікання негативу; МІСТ, КЛАДКА, ВОРОТА (ВРАТА), БРАМА – це образи переходу, трансформації, подолання перешкод, входу у новий стан або простір. ДВЕРІ, ХВІРТКА, ТИН уособлюють межу між своїм і чужим світами, захист дому, а також здатність обмежувати чи дозволяти проникнення певних сил. ВЕРЕТЕНО виступає охоронним засобом проти нечистої сили. Окрему роль відіграють концепти, пов'язані з ритуалами, як-от КРІСЛО (місце влади, стабільності).

Концепти замовлянь мають не лише утилітарне, а й глибоко символічне навантаження, виконують роль посередників у магичних діях, є носіями колективної пам'яті та ідентичності.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні семантики національно маркованих мовних одиниць, які позначають результати духовної діяльності, у контексті української фольклорної традиції.

Список літератури:

1. Ви, зорі-зориці... Українська народна магична поезія: (Замовляння) / упоряд. М. Г. Василенка, Т. М. Шевчук; передм. М. Г. Василенка. Київ: Молодь, 1991. 336 с.
2. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. Київ: Довіра, 2006. 703 с.
3. Замовляння / упоряд., передмова, примітки М. К. Дмитренка. Київ: Видавець Микола Дмитренко, 2007. 124 с.
4. Єфименко О. Є. Концепт "СТЕП" в українській мові: словникова, текстова і психолінгвістична парадигма: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2005. 19 с.
5. Краснобаєва-Чорна Ж. В. Концептуальний аналіз як метод концептивістики (на матеріалі концепту ЖИТТЯ в українській фраземіці). *Українська мова*. 2009. № 1. С. 41–52.
6. Китайгородська К. Концепт "Доля" у національно-мовних картинах світу української та англійської мов. *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2007. Вип. 73. Ч. 2. С. 10–16.
7. Словник символів культури України / за заг. ред. В.П. Коцура, О.І. Потапенка, М.К. Дмитренка. Київ: Міленіум, 2002. 260 с.

Shuliak S. A. CONCEPTS OF MAN-MADE EARTH OBJECTS IN THE TEXTS OF UKRAINIAN SPELLS

The article examines the concepts of man-made earthly objects in Ukrainian incantation texts. It analyzes how material objects created by humans are reflected in magical texts and acquire sacred meaning. The symbolism and functional load of the concepts VERETENO, VOROTA, MECH, MIST, KRISLO in the structure of spells, their role in the formation of ritual space and the definition of boundaries between the sacred and the profane are considered. Particular attention is paid to micro-concepts that denote man-made earthly objects and represent the national and cultural specificity of concepts. It has been found that in the texts of Ukrainian spells, man-made earthly objects serve not only as markers of space, but also as participants in magical action, contributing to the achievement of the desired result through verbal formulas.

Concepts structure the semantic space of the text, indicate the values, ideas, and associations characteristic of Ukrainians, combining the language, thinking, and spiritual tradition of the people. The verbalization of concepts is achieved through lexical units, which allow the emotional and connotative aspects of actions or events recorded in magical texts to be conveyed. Concepts of man-made earthly objects in Ukrainian incantation texts symbolize protection (VOROTA (VRATA), BRAMA, TYN, DVERI); security, source of life (VERETENO); change, transformation, mediation between humans and higher powers (MIST, KLADKA); place of power; stability (KRISLO); power, treachery, as well as the fight against evil (MECH, NIZH). Thanks to this, the concepts of man-made earthly objects become an organic part of magical action, carriers of deep symbolism and the spiritual heritage of the people.

Prospects for further research lie in studying the semantics of nationally marked linguistic units that denote the results of spiritual activity in the context of Ukrainian folklore tradition.

Key words: *Ukrainian spells, concept, semantics, mentality, text, man-made earthly objects, symbol.*

Дата надходження статті: 30.10.2025

Дата прийняття статті: 20.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025